

który na obozyńsko, znieczmiorną pewnością siebie, rozstrząsał wszelkie zagadnienia filozoficzne, głosił swój gorący patriotyzm i występował z własnym programem filozofii i pedagogiki narodowej. ^{24/}

Ideał wychowawczy który postuluje Trentowski w Ohowannie, musiał być dość daleki społeczeństwu ówczesnej doby - nawet w Wielkopolsce. Jest to okres panowania ideału romantycznego, znajdującego oparcie w idealistycznej filozofii, a przepełnionego po powstaniu listopadowym duchem niepodległości i walki zbrojnej, szerzonym przez Wielką Emigrację i jej emisariuszy oraz wielką poezję romantyczną trzech wieszczów. ^{25/}

Stanisław Lempicki, charakteryzując kształtującą się w okresie międzywojennym polską tradycję wychowawczą, ^{26/} różni trzy elementy, które po roku 1830 cechują ideał wychowawczy społeczeństwa polskiego: idee wychowania młodzieży w niepodległości i dla niepodległości; demokratyzowanie społecznej myśli w wychowaniu /pomimo silnych, w późniejszym nawet okresie, tradycji szlacheckich/ oraz mesjanizm jako swoistą wiarę szerokich warstw /^w odrodzenie Polski, utrwaloną w dużym stopniu przez poezję romantyczną oraz ideologię i działalność Wielkiej Emigracji /Towarzystwa Demokratycznego/

^{24/} Ohowanna zawiera pierwszy pełny wykład filozofii uniwersalnej Trentowskiego, wyłożonej syntetycznie we wstępie /s.l. - LXX / a rozwiniętej w tekście w formie filozoficznych dygresji. Na zainteresowanie filozoficznymi koncepcjami Trentowskiego wpłynęło niewątpliwie zainteresowanie heglizmem szerzone w latach 40-tych przez młodzież studiującą w Niemczech, oraz gorące polemiki jakie wywoływała w pismach ówczesnych Ohowanna i artykuły Trentowskiego. W roku 1845 ukazało się w Poznaniu drugie wydanie Ohowanny, a w roku 1846 Teodozy Sierociński, prof. pedagogiki w Instytucie w Puławach wydał w Warszawie obszerny wypisy z Ohowanny.

^{25/} St. Karwowski - Historia Wielkiego Księstwa Poznańskiego, Poznań 1918, t.1 s.107 podaje, że już w 1828 roku ukazało się w Poznaniu zbiorowe wydanie poezji Mickiewicza, którego z zapamiętaniem czytano.

^{26/} St. Lempicki - Polskie tradycje wychowawcze, Warszawa 1936, s.25-41